

Актуальні дослідження суспільних наук

**Матеріали X Всеукраїнської
наукової конференції
(м. Умань, 28 березня 2024 року)**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Національний університет «Острозька академія»

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Київський університет імені Бориса Грінченка

АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК

Матеріали

X Всеукраїнської наукової конференції

(м. Умань, 28 березня 2024 р.)

Умань

Візаві

2024

УДК 303.4(06)

A43

Головний редактор:

Бержанір А. Л., кандидат соціологічних наук, доцент, виконувач обов'язків завідувача кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Редакційна колегія:

Балановський Я. М., кандидат політичних наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Пархета В. І., доктор філософії, старший викладач кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

*Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 12 від 27 березня 2024 р.)*

Актуальні дослідження суспільних наук : матеріали X Всеукр. наук.
A43 конф. (м. Умань, 28 берез. 2024 р.) / МОН України, Уманський держ. пед.
ун-т імені Павла Тичини, Черкаський нац. ун-т
імені Богдана Хмельницького [та ін.] ; [голов. ред. А. Л. Бержанір ;
редкол.: Я. М. Балановський, В. І. Пархета]. – Умань : Візаві, 2024. –
353 с.

Збірник містить тези доповідей учасників X Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні дослідження суспільних наук», яка відбулася 28 березня 2024 р. на базі історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали відображають результати досліджень науково-педагогічних працівників, учених, працівників органів державної влади, здобувачів вищої освіти з актуальних проблем суспільних наук та аналізу соціально-політичної і духовно-ідеологічної сфер життєдіяльності держави.

УДК 303.4(06)

© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2024

З М І С Т

1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІОЛОГІЇ

Бержанір А. Л. ВЗАЄМОДІЯ ОСВІТИ І КУЛЬТУРИ У СУЧАСНОМУ СОЦІУМІ.....	9
Вітославська А. П. ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ.....	12
Гасанова Л. І. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ОСВІТНЯ ПАРАДИГМА.....	16
Дубосару В. А. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	20
Лемещук Р. В. ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	23
Маніяк В. С., Хрящевська Л. М. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ – КОНСТРУКТИВНИЙ ЧИ ДЕСТРУКТИВНИЙ ЧИННИК У ВІТЧИЗНЯНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ?.....	28
Мішенін Є. В., Ярова І. Є. НЕКОМЕРЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО СПРИЯННЯ СТАЛОМУ РОЗВИТКУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ...	33
Панченко Р. В. НОРМАТИВНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ЩОДО ЗОВНІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ З УКРАЇНИ ОСІБ.....	36
Таран І. О. СТРАТЕГІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ БІЗНЕСМЕНІВ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ІНТЕРВ'Ю.....	41
Шауренко А. В. ВПЛИВ ПОСТРАДЯНСЬКОЇ СПАДЩИНИ НА СУЧАСНУ КУЛЬТУРУ КРАЇН СНД.....	45

2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТОЛОГІЇ

Балановський Я. М. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ І НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	49
Баштанник О. В. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СТІЙКОСТІ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ...	55
Дудка Л. О. ІНСТИТУТ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ.....	59

1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІОЛОГІЇ

Бержанір А. Л.,

кандидат соціологічних наук, доцент,
в. о. завідувача кафедри соціальних і правових дисциплін
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ВЗАЄМОДІЯ ОСВІТИ І КУЛЬТУРИ У СУЧАСНОМУ СОЦІУМІ

Значущим чинником соціально-економічного поступу країни є освіта, ефективність якої зростає у результаті її взаємодії із культурою. Протягом усього часу існування людської цивілізації відбуваються тісні зв'язки між освітою і культурою. Особистість за допомогою освіти опановує систему культурних норм і цінностей, передаючи культурні традиції наступним поколінням. Можна стверджувати, що соціокультурний феномен освіти проявляється у тому, що вона як на рівні суспільства, так і у особистісному вимірі стає транслятором суспільних культурних домінант, як процес і результат засвоєння систематизованих знань, умінь і навичок.

Освіта – це соціальний інститут, метою якого є збереження і подальший розвиток культурного потенціалу суспільства. Соціологія інтерпретує освіту як процес передачі досвіду попередніх формацій, плин соціальної комунікації різних поколінь. Сучасна наука, розглядаючи сутність освіти як систематизований процес навчання і виховання, інтегрує освіту з культурою, обґрунтовує, що такий взаємозв'язок забезпечує особистості формування світогляду на основі досвіду і надбань поколінь, сприяючи майбутньому прогресивному розвитку.

Як зазначає академік І. Зязюн [1], взаємозв'язок освіти і культури виявляється і реалізується, передусім, через людину, яка є системно зв'язковим елементом культурно-освітньої системи. Людина стає центральною темою, об'єктом і суб'єктом культури та освіти. Історичні зв'язки проглядаються через соціокультурну детермінованість типу особистості і шляхів її досягнення, які втілюються в певних концепціях, принципах і технологіях виховання і навчання. Причинно-

наслідковий зв'язок полягає у тому, що більш високий рівень культури вимагає і більш високого рівня освіти. Матеріальні і духовні компоненти культури визначають зміст виховання і навчання, а цінності і смисли складають основне змістове ядро освіти. Процесуальні зв'язки пояснюють необхідність розгляду освіти як культурного процесу, завдяки якому здійснюється реалізація важливих соціокультурних функцій: способів входження людини до світу культури; соціалізація людини; трансляція культурно сформованих зразків людської діяльності і культурних цінностей.

Як соціокультурне явище, освіта являє собою оптимальну модель входження людини не тільки у соціум, але й у світ культури, науки, техніки, технологій. Будучи учасником освітнього процесу, особистість усвідомлює культурні цінності, нормативні зразки соціальної діяльності, а разом з ними і загалом сталі форми суспільних відносин.

Філософське й гуманістичне розв'язання проблеми людини слугує загальнометодологічною передумовою теорії культури з багатьох міркувань. По-перше, людина є творцем культури, а тому спонукальні сили її діяльності, структурні особливості її мотиваційної сфери і свідомості повинні адекватно позначатися на динаміці культурного розвитку і внутрішній структурі культури. По-друге, практичні завдання по проектуванню культурних форм і керуванню культурним розвитком можуть бути правильно поставлені лише в тому випадку, якщо ми виходимо із розуміння реальних потреб людини, системи її цінностей. По-третє, завдання формування нової особистості не можуть бути вирішені, якщо відсутнє розуміння можливостей удосконалення людини, способів і шляхів прилучення її до культури [2].

Інтерпретуючи освіту як соціокультурний феномен, можна виокремити її соціальні і культуротворчі функції. Соціальні функції освіти – це основні напрями спрямованості на функціонування освітніх систем, включеність в освітні процеси, ставлення до освіти як цінності, розуміння її значущості для формування соціально-статусних характеристик тощо. Ці функції обумовлюють досягнення людиною

необхідних компонентів її життєдіяльності у соціумі, які проявляються на різних етапах становлення особистості:

- здійснення процесів первинної і вторинної соціалізації;
- набуття та передача знань і досвіду попередніх поколінь;
- творення основ для професійного самовизначення;
- спрямованість на досягнення належного рівня освіченості.

Прояв функцій освіти у сфері культури полягає у репродукуванні типів культурного спадку, формуванні та відтворенні національної ментальності, впровадженні різноманітних інновацій і соціальних технологій. Функціональна спрямованість освіти у культурній галузі визначає духовні складники у розвитку особистості:

- формування світогляду;
- утворення ціннісного потенціалу і життєвих установок;
- створення моральних норм і принципів;
- становлення загальнокультурних підвалин особистості.

Таким чином здійснюється перетворення знань у цінності, переконання та норми і правила поведінки. Поступовий розвиток індивіда реалізується у поєднанні його індивідуальних своєрідностей і соціального середовища [3].

Отже, освіта як соціокультурний феномен є суспільним явищем, яке обумовлює не тільки формування і розвиток соціальних проявів і характеристик життєдіяльності особистості, але й пов'язаний із творенням культурних цінностей, норм і зразків поведінки, які виступають важливими передумовими гармонійного розвитку. Поява інституту освіти викликана потребою збереження і примноження культури.

Список використаних джерел:

1. Зязюн І. А. Універсальність та інтегративність культури в освітньому просторі інформаційного суспільства. *Ставропільські філософські студії*. 2009. №3. С. 230–245. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/3357/1/%D0%B7%D1%8F%D0%.pdf> (дата звернення: 3.03.2024).

2. Бушман І. О. Система освіти як засіб модернізації української культури : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10. Київ, 2005.

19 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324277818.pdf> (дата звернення: 4.03.2024).

3. Бержанір А. Л. Роль освіти у процесі соціалізації особистості. *Вісник науки та освіти. Серія «Соціологія»*. 2023. № 10(16). С. 1172–1181. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/6243/6276> (дата звернення: 4.03.2024).

Вітославська А. П.,
здобувач вищої освіти ступеня магістра
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ

Проблема життєвих цінностей актуальна повсякчас, оскільки вони є підґрунтям способу життя, моделі поведінки, людських вчинків. Ключовою проблемою сьогодення є проблема вибору основних життєвих цінностей. Дослідження життєвих цінностей громадян України є особливо актуальним в умовах війни, яка кардинально змінила життя кожного індивіда. Цінності особистості відображають ставлення індивіда до соціальної дійсності і визначають мотивацію її поведінки, здійснюють вагомий вплив на усі сторони її діяльності, характеризують внутрішню готовність до виконання певної діяльності із задоволення потреб та інтересів, вказують на спрямованість поведінки особистості.

Війна, крім своїх жорстоких наслідків, впливає на свідомість людей, цінності, погляди, світогляд. Війна стає своєрідним мірилом для цих понять. Постійні страждання та смерті змушують замислитись про цінність життя людини. Тому, за таких умов, кожний громадянин відчуває та емоційно реагує на зовнішній світ. Щодня перед індивідом стоять конкретні завдання, він стикається з відповідними ситуаціями, здійснює комунікацію з різними людьми, реагує на різну інформацію та конкретні дії щодо себе та своїх рідних. Саме під час війни на перший план виходять життєві цінності, які виступають певними маркерами аналізу ситуації і нашого